

חוליה בשרשרת

שאלות למחשבה

- למה חשוב לי להיות חלק מקבוצה?
- מהו המקום שבו אני מרגיש שייך?
- מה התפקיד שלי בדור הזה שבו נולדתי?
- מה אני יודע על העבר של העם שלי?
- מה זה אומר בשבילי להיות יהודי?
- מה זו ירושלים בשבילי?

מדור לדור

”אמר ר' יוחנן כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על מקרא זה (תהלים קכו, א) שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים אמר מי איכא דניים שבעין שנין בחלמא יומא חד הוה אזל באורחא חזייה להווא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה האי [גברא] עלמא בחרובא אשכחתיה כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משוניתא איכסי מעינא ונים שבעין שנין כי קם חזייה להווא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה את הוא דשתלתיה א"ל בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין (תענית, כג, א)”

תרגום

אמר רבי יוחנן: כל ימיו של אותו צדיק (חוני) היה מצטער על מקרא זה:

”שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים”

אמר: האם יש מי שישן שבעים שנה בחלום?

יום אחד הלך בדרך, ראה אדם אחד שנוטע חרוב

אמר לו: זה, עד כמה שנים טוען פירות?

אמר לו: עד שבעים שנה.

אמר לו: פשוט לך שאתה חי שבעים שנה?

אמר לו אדם זה: עולם מלא חרובים מצאתי כפי ששתלו לי אבותי, שותל גם כן אני, לבני.

ישב (חוני), אכל פיתו, באה לו שינה, וישן.

הקיפה אותו שן סלע, ונעלם מן העין, וישן שבעים שנה.

מדור לדור

”חזא לחמריה דאתיילידא ליה רמכי רמכי אזל לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא אמר להו אנא חוני המעגל לא הימנוהו אזל לבית המדרש שמעינהו לרבנן דקאמרי נהירין שמעתתין כבשני חוני המעגל דכי הוי עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוו להו לרבנן הוה מפרק להו אמר להו אנא ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא או מיתותא”

תרגום

כאשר קם, ראה אדם אחד שמלקט מהם.

אמר לו: אתה הוא ששתלת אותו?

אמר לו: בן בנו אני

אמר לו: נמצא מכאן שישנתי שבעים שנה.

וראה את חמורו שנולדו לה עדרים עדרים.

הלך לביתו, אמר להם: בנו של חוני, האם הוא חי?

אמרו לו: בנו איננו, בן בנו ישנו.

אמר להם: אני חוני המעגל. לא האמינו לו, הלך לבית המדרש.

שמע את החכמים שאומרים: מאירות הלכותינו כבשנות חוני המעגל שכאשר היה נכנס לבית המדרש, כל קושיה שהיתה להם לחכמים, היה פותר להם.

אמר להם: אני הוא, ולא האמינו לו, ולא עשו לו כבוד כראוי לו. חלשה דעתו, ביקש רחמים, ומת. אמר רבא: זהו שאומרים אנשים: או חברה, או מיתה ('או חברותא או מיתותא')

בואו נחשוב על זה

מה קשה לחוני בתחילת הסיפור?

התבוננו בדו-שיח בין חוני ובין נוטע החרוב. אלו מילים נוגעות בכם או מעוררות תמיהה?

מה פואש חוני כשהוא מתעורר משנתו?

תפרטו לפרטים את התמונות שנגלות לעיניו ונסו להבין מה המשמעות של כל פרט עבור חוני.

מהי משמעותו של סיוס הסיפור בעיניכם? האם הייתם מסיימים אותו באופן שונה?

על פי הסיפור על חוני -

האם מסע אל העתיב הוא חוויה נעימה? מדוע?

נסו לחשוב, איך חוני חווה את הקשר בינו ובין הצורות הבאים ואיך הצורות הבאים חווים את הקשר אותו?

חוליה בשרשרת

אם נתייחס לעץ החרוב כמשל,
מה שתלו בעבורכם הוריקם?
ומה תרצו לשתול
בעבור ילדיכם?

מהו אדם?

תניא וכן היה ר' שמעון בר יוחאי אומר, קברי
עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל, שנאמר:
"ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם"

(יחזקאל לד, לא)

אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין
אדם (תלמוד בבלי, מסכת יבמות, דף סא עמוד א).

יש לי חוש...

טומאת אוהל - טומאה הנגרמת
לאדם או לכלים כשהם נמצאים
תחת גג אחד עם גוף מת,
או כשגוף המת מאהיל עליהם,
או כשהם מאהילים עליו.

שאלה שכזו

לעומתם, אנשי התביעה הביאו מומחים מטעמם שניסו להוכיח מהתלמוד את ההשקפה של יהודים על נוצרים וכו'. התביעה הביאה בין השאר, כומר קתולי מטשקנט בשם פראנייטיס שהיה מומחה לתלמוד ואמר שיש לו הוכחה ניצחת מהתלמוד מה "באמת" חושבים היהודים על הנוצרים.

בגמרא במסכת יבמות (סא, א) כתוב בשם רשב"י על הפסוק ביחזקאל "אדם אתם" – "אתם קרויים אדם ואין עובדי כוכבים קרויים אדם".

הכומר פנה אל השופט ואמר לו: אם היהודים לא מחשיבים אותנו לבני אדם – בטח הם יכולים גם לשחוט אותנו ולערב את דמנו במצות.

הטענה הזאת התפרסמה מיד בכל רחבי העולם ואפילו המועצה הרבנית בראשות הרב מזא"ה ממוסקבה לא יכלו למצוא תשובה נאותה שמניחה את הדעת.

לפני כמאה שנה, בעיר קיוב שבאוקראינה, כמה ימים לפני חג הפסח נתקלו ילדים בגופת נער מוטלת באחת המערות. ידי הנער המת היו קשורות מאחור ובגופו נמצאו סימני דקירות. עד מהרה התברר שזהו ילד בן 12 שנעלם מביתו כמה ימים קודם לכן. שונאי ישראל קפצו על ההזדמנות וטענו כי היהודים רצחו את הנער כדי לערב את דמו במצות. למעשה, עלילות דם כבר לפני מאה שנה היו דבר נדיר ביותר, אבל כאן השנאה התעוררה מחדש. מיד מצאו "אשם" יהודי בשם **מנדל בייליס** שהיה פועל בבית חרושת של לבנים. מאן-דהו טען שהוא ראה אותו באיזור רץ אחרי הילד וכו'.

רבה של העיר מוסקבה, הרב יעקב מזא"ה (מזרע אהרן הכהן) לקח על עצמו ביחד עם צוות שלם של רבנים וחוקרים לעזור לעורך הדין להוכיח מהתלמוד ומהקבלה של היהודים אסור באיסור חמור להכניס לפה אפילו דם של בהמות וחיות, קל וחומר דם של אדם ח"ו.

אדם - גוף אחד

יום אחד קיבל הרב מזא"ה מכתב מאת ר' מאיר שפירא מלובלין שכותב שיש לו הסבר וביאור לגמרא הזאת שתניח גם את דעתו של השופט. הוא כתב שידוע של"מין המדבר" יש בתורה ארבעה שמות: אדם, איש, גבר, אנוש.

כמו שבאנגלית יש כמה שמות לאדם: (Person, Man, Human being, Homo Sapiens).

ר' מאיר הוסיף במכתבו פרט מעניין: כל אחד מהשמות הללו מופיע גם בלשון יחיד וגם בלשון רבים: איש - אישים; אנוש - אנשים; גבר - גברים. רק המילה "אדם" אינה קיימת בלשון רבים, שהרי לא אומרים "אדמים".

המלה "אדם" - מסביר ר' מאיר שפירא - מסמלת שכולם באים מאדם אחד וכולם מרגישים חלק מאותו גוף. כל אחד מרגיש שהשני הוא חלק ממנו, בשר מבשרו, ואת זאת אנו מוצאים רק אצל בני העם היהודי שהם כולם "קומה שלמה" אחת. כאשר יהודי כמו מנדל בייליס מואשם ברצח - כל יהודי באשר הוא מרגיש כאילו הוא בעצמו יושב על ספסל הנאשמים. אצל אומות אחרות לא מוצאים סולידריות כזאת: אזרח אמריקני לא יוצא מגדרו כשהוא שומע על אמריקני בסין שאין לו מה לאכול. אבל כשבאים ליהודי ומספרים לו שיש יהודי בסין שלא יכול לעשות פסח, הוא מיד מתעניין ושואל מה צריך לעשות כדי לעזור לאותו יהודי.

כאיש אחד בלב אחד

אחרי שעם ישראל יצא ממצרים, מתארת התורה את חנייתם לפני הר סיני: "וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבָּר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר" (שמות י"ט ב').

"ויחן" – כאיש אחד בלב אחד (רש"י).

שאלה
לבין

מדוע חשוב היה
שעם ישראל יעמוד
'כאיש אחד בלב אחד'
בזמן קבלת התורה?

י"ז בתמוז

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים אָרְעוּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּשִׁבְעָה
עָשָׂר בְּתָמוּז,
...נִשְׁתַּבְּרוּ הַלוּחֹת,
וּבִטַּל הַתְּמִיד,
וְהִבְקָעָה הָעִיר,
וְשָׂרַף אֶפֹסֶטְמוֹס אֶת הַתּוֹרָה,
וְהָעֶמִיד [נ"א: וְהָעֶמֶד] צָלַם בְּהִיכָל

(תענית, ד, ו)

סרטון העשרה

שלושת השבועות - בין המצרים

גְּלָתָהּ יְהוּדָה מַעֲנִי וּמָרֹב עֲבֹדָה, הִיא יִשְׁכָּה בַּגּוֹיִם, לֹא
מִצָּאָה מָנוּחַ; כָּל רֹדְפֶיהָ הַשִּׁיגוּהָ בֵּין הַמִּצָּרִים (מגילת
איכה, פרק א', פסוק ג').

יְמֵי בֵּין הַמִּצָּרִים הֵם שלושת השבועות שבין צום
שבעה עשר בתמוז לצום תשעה באב (היום שבו חרבו
שני בתי המקדש).

ימים אלה מציינים את ימי האבל והיגון מזמן חורבן
בית המקדש הראשון והשני.

בימים אלו נוהגים מנהגי אבלות ההולכים ומחמירים
ככל שקרבים לתשעה באב.

מנהגי בין המצרים

נישואין

ברוב העדות
נוהגים שלא להינשא
בימים אלו

תספורת

ביהדות אשכנז
ובקהילות נוספות
נוהגים שלא להסתפר
בכל ימי בין המצרים

מוזיקה

נוהגים להימנע בימים
אלו משמיעת מוזיקה,
בפרט כזו המביאה
לשמחה ולריקודים

תיקון חצות

יש הנוהגים לקרוא
חלק מתיקון חצות
(קינה ותפילה על הגלות)
בצהרי ימי החול בתקופה זו

ברכת שהחיינו

נוהגים שלא לאכול
פירות חדשים או ללבוש
בגדים חדשים המצריכים
ברכת שהחיינו

היכן אני פוגש את ירושלים? מה זו ירושלים עבורי?

למה אני יהודי?

מוזמנים לשמוע את הסברו של
הרב יונתן זקס ז"ל

לסרטון

מה מצפה לנו?

- כיצד עם ישראל שמר על ייחודיותו במשך אלפיים שנות גלות?
- האם יש קשר בינינו לבין הדורות קודמים?
- האם יהיה קשר בינינו לבין הדורות הבאים?
- כיצד משמרים זיכרון?
- מה התפקיד שלי בשרשרת הדורות?

כמה טוב שניפגש!

לאחר שנים של עבודת תוכן ממושכת ומאמץ טכנולוגי, נפתח הקיץ (תשפ"א - 2021) 'שרשרת הדורות' לקהל הרחב.

הביקור במיצג מחבר אותנו למסע הארוך שעבר העם היהודי ולדורות העבר המרכיבים יחד שרשרת אחת ארוכה ומרגשת העוברת ממשפחה למשפחה ומדור לדור - בדיוק במקום המשמעותי ביותר עבורו. המרכז נפתח לאחר הטמעת טכנולוגיות מתקדמות ומתיחת פנים שהופכת את הביקור במיצג לחוויה בלתי נשכחת.

המיצג החדש בשרשרת הדורות מבטא חיבור אישי ל-"שרשרת הדורות":

במיצג הושם דגש מיוחד על החיבור האישי של כל אחד ואחד מאיתנו לשרשרת - חוליה באותה שרשרת ארוכה הנמשכת מהעבר אל העתיד - והכל כחלק מהמסע והגעגוע שהעם היהודי כפי שבא לידי ביטוי מבעד לאבני הכותל.

בסיום סדרת המפגשים ב-ZOOM נצא לסיור ירושלמי מיוחד. נבקר במרכז שרשרת הדורות, נתפלל בכותל המערבי, נצטרף לבקשות 'סליחות' אותנטיות ונהנה יחד מעוד הפתעות ייחודיות.

אנחנו רחוקים!

